

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת : חברת הכנסת מטעם צרפתי הרכבי

פ/25/5884

הצעת חוק-יסוד : הממשלה (תיקון – הגבלת מספר שרים וסגני שרים)

1. תיקון סעיף 5 בחוק-יסוד : הממשלה¹ (להלן – חוק היסוד), בסעיף 5 –
- (1) בסעיף קטן (ג), במקום "שר בלי תיק או שר נוסף במשרד" יבוא "שר למשימות מיוחדות";
- (2) בסופו יבוא :
- "(ז) מספר חברי הממשלה, ובכלל זה ראש הממשלה, לא יעלה על 17.
- (ח) על אף האמור בסעיף קטן (ז), הממשלה רשאית, על פי הצעת ראש הממשלה ובאישור הכנסת, למנות עד שלושה שרים למשימות מיוחדות, כאמור בסעיף 24א; עלה מספר חברי סיעות הקואליציה על 65 חברי הכנסת, רשאי ראש הממשלה למנות שני שרים נוספים למשימות מיוחדות.
- (ט) אין לשנות סעיפים קטנים (ז) ו-(ח) אלא בחוק-יסוד שהתקבל ברוב של 70 חברי הכנסת."
2. החלפת סעיף 24א במקום סעיף 24א לחוק היסוד יבוא :
- "שר למשימות 24א. (א) שר למשימות מיוחדות הוא שר בממשלה מיוחדות שאינו ממונה על משרד ממשלתי.
- (ב) שר למשימות מיוחדות יהיה מופקד על תחומי פעולה שתקבע הממשלה בהחלטתה."
3. תיקון סעיף 25 בסעיף 25 לחוק היסוד, בסופו יבוא :
- "(ה) מספר סגני השרים לא יעלה על ארבעה."

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 158.

- תיקון סעיף 31 4. בסעיף 31 לחוק היסוד, סעיפים קטנים (ג) ו-(ג2) – יימחקו.
- תחילה 5. הוראות חוק-יסוד זה ייכנסו לתוקף תוך 60 ימים.

דברי הסבר

מטרתה של הצעת חוק-יסוד זו היא לבטל את הוראת החוק שמאפשרת לראש הממשלה למנות שרים וסגני שרים ללא הגבלה. ההצעה תחסוך מאות מיליוני שקלים לקופה הציבורית ותביא לייעול עבודת הממשלה והכנסת.

בממשלות קודמות כיהנו לעתים יותר מ-30 שרים וסגני שרים, כך שבפועל כרבע מחברי הכנסת כיהנו במקביל גם כחברי ממשלה. בממשלה הנוכחית, המכהנת בתקופה של משבר כלכלי חריף, מצב ביטחוני חמור ומלחמה קשה, גודל הממשלה עומד על קרוב ל-40 שרים וכן מספר סגני שרים. במצב דברים זה, נפגעת עבודת הממשלה שאינה יכולה להתנהל ביעילות מה שמכביד על האזרחים, יוצר עודף בירוקרטיה ורגולציה ומקשה על קבלת ההחלטות.

כמו כן, הרחבת הממשלה יוצרת בזבוז של כספי ציבור שיכול להיות מופנה לצרכים חשובים אחרים. הממשלה מרובת השרים עולה למשל המיסים מאות מיליוני שקלים שהיו יכולים לסייע למימון המלחמה, למערכת הבריאות, לטיפול בפצועים בגוף ובנפש, במשפחות ששכלו את יקיריהם, למימון המפונים מהצפון והדרום, למימון חיילי המילואים ובני משפחותיהם, לעצמאים, לעסקים קטנים ולמי שנפגע מתוצאות המלחמה בכל מישור.

בכנסת התשע-עשרה תוקן חוק-יסוד: הממשלה, כך שהוגבלו מספר השרים ל-18 ומספר סגני השרים ל-4. הגבלה זו ביקשה להוביל לממשלות "רזות", חסכוניות ויעילות יותר. בכנסת העשרים בוטל התיקון האמור בהוראת שעה, בכדי לאפשר גמישות למפלגות הקואליציה. בכנסת העשרים ושלוש בוטל האיסור באופן קבוע כך שהתאפשר להקים ממשלה מרובת השרים.

לפיכך מוצע להגביל את מספר חברי הממשלה ל-17 שרים, כולל ראש הממשלה, ועוד ארבעה סגני שרים. כמו כן מוצע לבטל את הסמכות למנות שר ללא תיק או שר נוסף במשרד ולהסדיר לראשונה את מעמדם והאפשרות למינויים של שרים למשימות מיוחדות, באופן מבוקר ומוגבל וללא אחריות על משרד ממשלתי, אלא על תחומי פעילות מוגדרים ונחוצים בלבד. הסדרה זו נועדה ליצור מסגרת ברורה לפעילותם של שרים למשימות מיוחדות ולהבטיח את יעילות עבודתם. ההסדר המוצע מאפשר למנות עד שלושה שרים למשימות מיוחדות. במקרה של קואליציה רחבה המונה למעלה מ-65 חברי כנסת, מתאפשר מינוי של שני שרים נוספים למשימות מיוחדות.

כדי להבטיח את יציבות ההסדר, מוצע כי שינוי בהוראות אלו יחייב רוב מיוחד של 70 חברי הכנסת לפחות. כמו כן, מוצע כי החוק ייכנס לתוקפו רק לאחר 60 ימים מיום פרסומו, וזאת כדי לאפשר היערכות מתאימה ליישום השינוי.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת דן אילוז (פ/5628/25) ועל ידי חברת הכנסת מטי צרפתי הרכבי (פ/5862/25).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ז' בסיוון התשפ"ה (03.06.2025)